

Hämeenlinna, Janakkala ja Hattula Seudun kuntarakenneselvitys

6.5.2014

Jarkko Majava (yhteyshenkilö)
Johtava konsultti, FCG Konsultointi Oy
jarkko.majava@fcg.fi
050 3252306

Kuntarakenneselvityksen sisältö

Tavoite ja sisältö:

- Kuntarakennemuutoksen vaikutusten arviointi elinvoimaisen ja toimintakykyisen kunnan näkökulmista
- Selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien toiminnalle
- Arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta
- Arvio kuntayhteistyövaihtoehdon ja yhden kunnan mallin eroista
- Uuden kunnan strategisten tavoitteiden hahmottaminen

Työskentelytapa:

- Selvitys tehdään pääosin konsultin toimesta seutuneuvottelukunnan, kuntajohtajatyöryhmän ja demokratiatyöryhmän ohjauksessa
- Lisäksi voidaan pyytää työryhmiä täydentämään omia palveluyhteistyöselvityksiä uuden yhden kunnan toiminnan näkökulmasta

Aikataulu: toukokuu – syyskuu 2014

Selvityksen tarkastelunäkökulmat

- Selvitystyössä kuntajaon muutoksen vaikutuksia tarkastellaan **elinvoimaisen ja toimintakykyisen kunnan näkökulmista**.
- Tarkastelutapa perustuu Kuntaliiton ja FCG:n yhdessä asiakkaidensa kanssa kehittämään jäsennykseen.
- Osa-alueiden luomien näkökulmien kautta voidaan tasapainoisesti, ja kokonaisvaltaisesti tarkastella mahdollisen kuntaliitoksen hyödyt ja haitat sekä mahdolliset vaikutukset.
- Kuntien palvelujen ja talouden nykytilannetta arvioidaan kuntien viime vuosien taloudellisen ja toiminnallisen kehityksen perusteella.

Johtaminen ja demokratia
Toimeksianto ja tausta-aineistoa

Demokratiatyöryhmän perustaminen

- Nimeäminen
 - Kunnanhallitukset nimeävät jäsenet 2.6
 - Kolme edustajaa / kunta
 - Majava kutsuu ryhmän kokoon ja toimii ryhmän sparraajana ja sihteerinä
 - Ryhmä valitsee itse keskuudestaan pj:n ja vara pj:n
 - Aikataulu on syyskuun loppuun
 - Tehtävä
 - Arvioida palveluyhteistyöesitysten pohjalta seudulle toimivaa "johtamis- ja demokratiamallia"
 - Pohtia miten demokratiaa ja kuntalaisten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksia seudulla voidaan kehittää
 - Pohjustaa seudulle yhteistä tulevaisuuden tahtotilaa
- Työryhmän kesken täsmennetään toimeksiantoa

Uuden kuntalain tuki johtamiselle ja demokratialle. Organisaatiomallit

- Uudessakin kuntalaissa säilytetään kuntien oma päätös- ja harkintavalta organisoinnista
- Erityisesti kuntakoon kasvaessa tulee kuntalain esittämiä poliittisen johtamisen mahdollisuuksia hyödyntää
- Poliittisen johtamisen edellytyksien vahvistaminen, vaihtoehtoina mm.:
 1. Pormestari: valitaan valtuustossa valtuuston toimikaudeksi, apulaispormestarit toimialojen johdossa, myös suorat pormestarivaalit valmistelussa
 2. Ministerimalli: päätoiminen/osa-aikainen hallituksen puheenjohtaja ja hallituksen jäsenet lautakuntien puheenjohtajina
 3. Valiokuntamalli: lautakunnat valtuuston valmistelueliminä, koostuvat valtuutetuista

Uuden kuntalain tuki johtamiselle ja demokratialle Luottamushenkilöelimien roolit

- Uusi kuntalaki selkiyttää luottamushenkilöhallinnon valtaa ja vastuuta sekä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välisiä vastuusuhteita
 1. Valtuustolle keskeiseksi ohjausvälineiksi tulevat kuntastrategia sekä omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen muodostaminen
 2. Kunnanhallituksen roolissa korostuu omistajaohjaus
 3. Kunnanhallituksen puheenjohtajan roolia korostetaan ja vahvistetaan
 4. Kunnanjohtajalle tulee laatia johtajasopimus, jossa mm. kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan välinen työnjako
- Erityisesti kuntakoon kasvaessa tulee eri osapuolten:
 - perustehtävät olla selkeästi ja yhdessä määriteltyjä ja tunnustettuja
 - valta-, vastuu- sekä yhteistyösuhteet toimivia ja näkyviä

Uuden kuntalain tuki johtamiselle ja demokratialle Valtuuston koko

- Kuntarakennelaki mahdollistaa valtuuston koon kasvattamisen väliaikaisesti liitoksen jälkeiselle ensimmäiselle kokonaiselle valtuustokaudelle, enimmäiskoko on valtuutettujen yhteismäärä ennen liitosta
- Valmisteilla olevassa uudessa kuntalaissa tultaneen mahdollistamaan se, että kunnat voivat itse päättää valtuuston koosta, laki määrittäisi vain valtuuston minimikoon
- Valtuuston kokoa määriteltäessä tulee miettiä kuinka suuri valtuusto on vielä toimintakykyinen ja järkevä
- Lisäksi on huomioitava muut luottamustoimielimet sekä mahdollinen kunnanosaohallinto

Uuden kuntalain tuki johtamiselle ja demokratialle Alueelliset toimielimet / lähidemokratia

- Perusedellytykset alueellisten toimielinten toimivuudelle ovat:
 1. Selkeä oma toimintakenttä
 2. Resurssit tehtävien hoitamiseen
 3. Selkeä kytkös kunnan muuhun johtamisjärjestelmään sekä valmistelu- ja päätöksentekoprosesseihin
 4. Jäsenten valitseminen alueen edustajista
- Ratkaistavia kysymyksiä ovat mm.:
 1. Muodostamisen periaatteet (valtuuston valinta/suora vaali, puolueiden edustajat, puolueiden ja järjestöjen edustajat, kuntalaisraati...): tällä hetkellä toimielinten asettaminen, kokoonpano ja tehtävät ovat valtuuston tehtävä, uusi kuntalaki tullee mahdollistamaan myöhemmin vaaleilla valittavat alueelliset toimielimet (erillisvalmistelussa)
 2. Alueellisten toimielinten rooli ja toimivalta esim. palveluissa ja elinvoiman/elinkeinojen kehittämisessä
 3. Alueellisten toimielimien alueet, jotka eivät välttämättä noudattele nykyisiä kuntarajoja
- Uusi kuntalaki ei tule mahdollistamaan kunnan sisäisiä vaalipiirejä

Uuden kuntalain tuki johtamiselle ja demokratialle Kuntalaisten vaikuttaminen 1/2

- Edellä mainittujen kunnan poliittisen johtamisen mallien ja kunnanosa- ja hallinnon käyttöönoton lisäksi asukkaiden osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää seuraavilla tilapäisillä ja/tai pysyvillä käytännöillä:
 - Tiedottaminen, yleisötilaisuudet ja foorumit
 - Kuntalaisaloitteet (matala kynnyks tekemiseen ja kannustava käsittelyprosessi)
 - Kuntalais- / asiakasraadit (palveluihin esim. omaan elämäntilanteeseen liittyvät) ja käyttäjädemokratia
 - Asukasraadit (asuinalueet / kunnanosat, yleisellä tasolla)
 - Osallistuva kaupunkisuunnittelu, osallistuva budjetointi
 - Verkon hyödyntäminen (sosiaalinen media, aloite- ja palautekanavat jne)
 - Järjestö- / yhdistysfoorumit
 - Erityisryhmien vaikuttamistoimielimet (lapset ja nuoret, ikääntynyt väestö, vammaiset)
 - Neuvoa-antavat kansanäänestys

Uuden kuntalain tuki johtamiselle ja demokratialle Kuntalaisten vaikuttaminen 2/2

- Valmisteilla olevassa uudessa kuntalaissa halutaan parantaa kuntalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia muun muassa seuraavia keinoja esiin nostamalla:
 - Osallisuusstrategia osaksi kunnan muuta strategista suunnittelua
 - Sähköiseen viestintään velvoittavat säännökset (mm. kunnan verkkosivusto)
 - Mahdollistava säännös erilaisista kuntalaisten vuorovaikutus- ja osallistumiskeinoista sekä käyttäjädemokratiasta.
- Osallisuus- ja lähivaikuttamistyölle on tällä hetkellä kunnissa vähän resursseja. Osallisuuden kanavia on kunnassa useita erilaisia, mutta niiden organisointi on hajanaista ja niiden yhteydet kuntien hallintoon ja päätöksentekoon ovat epäselvät
- Uutta toimintamallia pohdittaessa tulee ottaa huomioon se, että kunnissa tarvitaan myös resursseja sekä osallisuustyön käynnistämiseksi että osallisuuden ja lähivaikuttamisen toteuttamisen vaatimiin konkreettisiin toimenpiteisiin
- Huolimatta siitä, minkälaisiin osallisuusmalleihin päädytään, tulisi tätä työtä koordinoida ja systemaattisesti toteuttaa sekä kehittää

TAULUKKO 2. Alueellisen osallistumisen ja vaikuttamisen koko kirjo, 1 vapaa kansalais- ja järjestötoiminta ja 2 alueelliset toimielimet.

1	2	
Vapaa kansalais- ja järjestötoiminta	Alueelliset toimielimet	
	Ryhmä A	Ryhmä B
	Keskustelufoorumi	Päätösvaltainen toimielin
Esimerkiksi kaupunginosayhdistykset ja kyläyhdistykset	Asukkaiden ja kunnan välinen informaation jakamisen ja vuorovaikutuksen foorumi	Alueellinen toimielin, jolla on myös päätös- ja toimivaltaa
<ul style="list-style-type: none"> toimivat suhteessa kuntaorganisaatioon vapaamuotoisemmin ja itsenäisemmin kuin alueelliset toimielimet usein monipuolista yhteistyötä ja vuorovaikutusta kunnan kanssa 	<ul style="list-style-type: none"> tekee kunnalle aloitteita ja esityksiä antaa lausuntoja tuo asukkaiden näkemykset kunnan tietoon mahdollisesti <ul style="list-style-type: none"> osallistuu alueen kehittämiseen mobilisoi alueen toimijoita järjestää tilaisuuksia ja toimintaa mahdollisesti taloudellista päätösvaltaa <ul style="list-style-type: none"> järjestöjen avustuksissa pienimuotoisessa paikallisessa kehittämisessä 	<ul style="list-style-type: none"> tekee kunnalle aloitteita ja esityksiä antaa lausuntoja tuo asukkaiden näkemykset kunnan tietoon osallistuu alueen kehittämiseen lisäksi käyttää kunnan sille myöntämää päätös- ja toimivaltaa mm. <ul style="list-style-type: none"> palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä taloudellista päätösvaltaa <ul style="list-style-type: none"> palveluissa järjestöjen avustuksissa paikallisessa kehittämisessä

Alueellista demokratiaa? Lähidemokratian toimintamallit Suomen kunnissa

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120917Alueel/Alueellista_demokratiaa.pdf

FCG.

Jatkoaikataulu

Palvelurakenneselvityksen jatkoaikataulu

- 8.5.2014 Hallitusten yhteistapaaminen
- 20.5.2014 Ryhmien esitysten tulee olla valmiina , lähetetään jarkko.majava@fcg.fi
- 22.5.2014 Kuntajohtajakokous käsittelee ryhmien esityksiä, pyytää tarvittaessa täsmennyksiä ryhmiltä (ryhmien edustajia tarvittaessa mukana?)
- 2.6.2014 Kuntien hallitukset ottavat kantaa yhteistyöesityksiin (puolesta / vastaan)
- 5.6.2014 Seutuneuvottelukunta vetää yhteen hallitusten näkemykset ja keskustelee jatkosta

1. Yhteistyökohde:

2. Toiminnallinen muutos:

3. Kyseessä on (merkitään X) :

- Nopeasti / helposti käynnistettävissä oleva yhteistyö
 Lisäselvityksiä / poliittista harkintaa vaativa yhteistyökohde

4. Yhteistyön keskeiset

a) Mahdollisuudet / edut:

b) Riskit / haitat:

5. Arvio keskeisistä vaikutuksista:

a) Toimintaan:

b) Talouteen:

c) Henkilöstöön (ml. henkilöstömäärään):

6. Kunnanhallitusten kannanotto 2.6.2014 (merkitään X) :

Hattula Kannattaa Ei kannata

Hämeenlinna Kannattaa Ei kannata

Janakkala Kannattaa Ei kannata